

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

кредитно-економічний факультет

кафедра «Банківської справи»

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____

“ ___ ” _____ 20__ року

Дипломна робота

Магістра

з теми «Діагностика кризових явищ у банках та напрями їх нейтралізації»

Виконала студентка VI курсу, групи 3
спеціальності 8.03050802

«Банківська справа»

Чопікова Є.В.

Керівник к.е.н., проф. Коваленко В.В

Рецензент Бойко О.П.

ОДЕСА – 2017 року

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В БАНКУ	6
1.1. Природа виникнення банківських криз.....	6
1.2. Характеристика факторів виникнення банківських криз.....	11
1.3. Методи та інструменти діагностики кризових явищ в банку.....	15
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У БАНКАХ УКРАЇНИ.....	23
2.1. Загальна характеристика фінансового стану банків України.....	23
2.2. Оцінювання достатності капіталу банків як чинника покриття кризових ситуацій.....	31
2.3. Діагностика кредитного ризику як головного компонента виникнення кризових ситуацій у банках.....	39
Висновки до другого розділу.....	50
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В БАНКАХ.....	53
3.1. Обґрунтування стратегій нейтралізації кризових явищ в банках.....	53
3.2. Методика визначення кризових явищ на основі стрес-тестування.....	59
3.3. Формування механізму антикризового управління.....	66
Висновки до третього розділу.....	71
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають при діагностиці кризових явищ в банках та розробка напрямів їх нейтралізації.

Об'єктом дослідження виступає процес діагностики виникнення кризових явищ в банківських установах.

Мета дипломної роботи полягає у розвитку науково-методичних підходів і розробки практичних рекомендацій щодо використання методів та інструментів, які дозволяють діагностувати, попередити та нівелювати наслідки кризових явищ в умовах циклічного розвитку економіки.

Завданнями роботи є: узагальнити теоретичні основи природи виникнення банківських криз; проаналізувати основні чинники виникнення кризових ситуацій у банках; розглянути методи та інструменти діагностики кризових явищ у банках; надати загальну характеристику фінансового стану банків України; розробити економіко-математичну модель на основі стрес-тестування, що базується на результатах оцінювання вразливості банківської системи внаслідок погіршення зовнішніх та внутрішніх умов функціонування за оптимістичним та песимістичним сценаріями розвитку подій; створити механізму антикризового управління.

За результатами дослідження сформульовані основні висновки про методи та інструменти діагностики кризових явищ в банку.

Одержані результати можуть бути використані при діагностичному обстеженні для функціонування дієвої системи антикризового управління в банках та банківській системі загалом, при прогнозуванні можливих кризових явищ.

Рік виконання дипломної роботи: 2016

Рік захисту роботи: 2017

Ключові слова: банківська система, банківська криза, чинники виникнення банківських криз, індикатори кризи, діагностика, антикризове управління, кредитний ризик, достатність капіталу, стрес-тестування.

Дипломна робота містить 84 сторінок, 24 таблиці, 9 рисунків, список літератури з 71 найменувань.

ANNOTATION

The subject of research are economic relations arising in the diagnosis of the crisis in the banks and development trends of neutralization.

The object of research is the process of diagnosis of crisis phenomena in the banking institutions.

The aim of the thesis is to develop scientific and methodological approaches and develop practical recommendations on the use of methods and tools that can diagnose, prevent and reverse the effects of the crisis in terms of cyclical economic development.

The objectives of the work are: to summarize the theoretical foundations of natural occurrence of banking crises; analyze the main factors of crises in the banks; to review the methods and tools of diagnosis crisis in the banks; provide a general description of the financial condition of banks in Ukraine; develop a mathematical model based on stress testing based on the results of the evaluation of vulnerability of the banking system as a result of deteriorating external and internal conditions for the functioning of optimistic and pessimistic scenarios; svormuvaty mechanism for crisis management.

The study set out the main conclusions of the methods and tools of diagnosis crisis in the bank.

The results can be used in diagnostic testing for the functioning of an effective system of crisis management in banks and the banking system in general, to predict possible crises.

Release year : 2016

Year of defense: 2017

Keywords: banking, banking crisis, factors of banking crises, indicators of crisis diagnosis, crisis management, credit risk, capital adequacy, stress testing.

Thesis contains 84 pages, 24 tables, 9 figures, bibliography of 71 titles.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні тенденції розвитку банківської системи свідчать про необхідність підвищення фінансової стійкості банківської системи, яка здатна забезпечити подальше економічне зростання держави. Саме прогнозування кризових явищ у фінансово-кредитній сфері, зокрема банківській, є необхідною умовою задля фінансової стійкості системи. Аналізуючи стан світової економіки в цілому та в окремих країнах за останні роки, можна побачити нестабільність як на національному, так і на регіональному рівнях.

Будь-які кризові явища, що виникають в країні, найшвидше віддзеркалюються саме на банківській системі, яка акумулює в собі політичні та макроекономічні ризики, що призводить до негативних наслідків розвитку економіки в цілому. З іншого ж боку здійснення повноцінної банківської діяльності та висока банківська рентабельність можлива лише за умови загальної фінансової стійкості економіки.

Створення потужної системи антикризового управління з використанням інструментів діагностичного дослідження кризових ситуацій в банках, є запорукою передбачення та нейтралізації ризиків, дія яких призводить до неплатоспроможності банків.

Проблематика причин виникнення, поширення банківських криз, механізмів попередження та подолання їхніх наслідків вивчали багато вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Р.Дуттагупта і П.Касін, Е. Дж. Фрідлі, К.Дзьобек та С.Пазарбезьогл, І. Голдштейн, П. Друкер, Д.Кунт та Е.Детрагайх, Л. Левін і Ф. Валенсія, Б. Айхенгрін та А. Роуз, О.І. Барановський та С.В. Науменкова, В.В.Коваленко, О. Крухмаль, І.К. Каванкадзе тощо.

Питанням антикризового управління суб'єктами економічної діяльності та банків зокрема, присвячено наукові праці багатьох вчених, а саме:

Болдирєва О., Васильєвої Т., Звєрякова М., Мороз О.В., Ребрик Ю., Рудик О., Самородова Б. та багатьох інших.

Мета дослідження - розвиток науково-методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо використання методів та інструментів, що дозволяють діагностувати, попередити та нівелювати наслідки кризових явищ в умовах циклічного розвитку економіки.

Відповідно до поставленої мети дипломної роботи були сформовані такі завдання:

- узагальнити теоретичні основи природи виникнення банківських криз;
- проаналізувати основні чинники виникнення кризових ситуацій у банках;
- розглянути методи та інструменти діагностики кризових явищ в банках;
- надати загальну характеристику фінансового стану банків України;
- розробити економіко-математичну модель на основі стрес-тестування, що базується на результатах оцінювання вразливості банківської системи внаслідок погіршення зовнішніх та внутрішніх умов функціонування за оптимістичним та песимістичним сценаріями розвитку подій;
- свормувати механізму антикризового управління.

Об'єктом дослідження виступає процес діагностики виникнення кризових явищ в банківських установах.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають при діагностиці кризових явищ в банках та розробка напрямів їх нейтралізації.

Методологія дослідження. Методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення теорій стратегій управління, сучасні концепції антикризового управління у сфері фінансів, банківського менеджменту, а також наукові праці провідних вітчизняних і закордонних економістів. У процесі дослідження використано такі методи дослідження, як: метод наукових абстракцій – при обґрунтуванні категоріального апарату; методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції – при визначенні основних закономірностей розвитку банківських криз; метод логічного узагальнення – при формуванні механізму антикризового управління банківською системою

загалом, обґрунтуванні підходу до формування антикризових програм в банках; статистичні методи – при розробці методики оцінки фінансово-економічного стану банківської системи; метод експертних оцінок, економіко-математичного моделювання, групувань – при розробці моделі визначення інтегрального показника фінансової стійкості, проведення стрес-тестування та оцінювання глибини кризових явищ у банківській системі.

Інформаційною базою дослідження є: законодавчі і нормативні акти з питань антикризового управління; офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства фінансів України; нормативні документи, аналітичні огляди Міжнародного валютного фонду з питань банківського нагляду, монографічні дослідження та наукові публікації з питань антикризового управління банківськими установами та банківською системою в цілому.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні і методичні результати дипломної роботи були апробовані в таких наукових роботах: стаття Коваленко В.В., Чопікова Є.В. «Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками» у фаховому виданні «Економіка та суспільство» Випуск № 5 за 2016 рік; стаття Чопікова Є.В. «Ідентифікація чинників виникнення банківських криз в сучасних умовах функціонування світового фінансового ринку» у збірнику наукових статей Кредитно-економічної кафедри ОНСУ за березень 2016 року; стаття Чопікова Є.В. «Проблеми іпотечного кредитування в Україні в посткризовий період» у збірнику наукових статей за матеріалами науково-практичної конференції молодих вчених «Роль банків у забезпеченні сталого розвитку фінансового ринку та реального сектору економіки України».

Дипломна робота містить 84 сторінок, 24 таблиці, 9 рисунків, список літератури з 71 найменувань.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі висвітлено розвиток науково-методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо використання методів та інструментів, що дозволяють діагностувати, попередити та нівелювати наслідки кризових явищ в умовах циклічного розвитку економіки.

З урахуванням узагальнення літературних джерел і синтезу найбільш характерних особливостей поняття банківська криза у роботі визначається як складне та багатофакторне явище, яке потребує системного аналізу та характеризується різким зниженням ліквідності та платоспроможності банків, кризою платежів, невиконанням банками своїх зобов'язань перед кредиторами та вкладниками, збільшенням питомої ваги проблемних і прострочених кредитів, зниженням дохідності банківських операцій, а інколи й банкрутством банків, що свідчить про глибоке розбалансування банківської системи, яке проявляється через неспроможність суб'єктів системи ефективно виконувати свої функції.

Було визначено та розглянуто чотири еволюційних етапи розвитку банківських криз: банківська криза як частина фінансової, створення регулювання банківських криз, банківські кризи під впливом технічного прогресу та глобалізації, сучасні банківські кризи. Обґрунтовано і систематизовано чинники, що впливають на виникнення і поширення банківських криз. До них слід віднести: вплив макроекономічних параметрів (інфляція, девальвація, індекс умов торгівлі тощо), валютних ризиків (обмінний курс, доларизовані депозити і кредити, іноземні запозичення), фінансова нестійкості окремих фінансово-кредитних інститутів.

Проаналізувавши кризові явища за останні роки, чітко простежується, що саме банківські установи є найчутливішими до зовнішніх шоків. Це зумовлює необхідність використання антикризового управління системними банками. Розроблена схема дії банку при виникненні кризових явищ.

Важливим етапом для ідентифікації негативних процесів в банківській системі є вибір методики, яка б з великою вірогідністю могла давати адекватну оцінку стабільності банків, встановлювала стан та виявляла проблемні ситуації, чітко відображення яких сприяло б розробці комплексу заходів, спрямованих на їх вирішення.

Згруповано та систематизовано методи та інструменти діагностики кризових явищ можна згрупувати в такі: векторний метод, кластерний аналіз, моделі класифікаційних дерев, моделі попереджуючих індикаторів кризи, графічний метод, моделі рейтингової оцінки. Кожен з цих методів має як переваги так і недоліки, проаналізувавши які, нами було вирішено використати в науковій роботі стрес-тестування за методом сценарного аналізу.

З метою виявлення фінансового стану банківської системи України, була дана фінансово-економічна характеристику стану банків за останні 5 років, основними пунктами є:

- аналіз активів виявив їх зростання майже на 20%, однак можна стверджувати, що така зміна відбулась за рахунок девальвації національної валюти протягом останніх років;

- незважаючи на велику кількість неповернення кредитів, кредитний портфель все ще займає найбільшу питому вагу в структурі активів протягом усього досліджуємого періоду (77% за 2015 рік), при цьому є динаміка до збільшення інвестованих коштів банків в цінні папери;

- пасиви банків збільшилися на 19% за період і склали на кінець 2015 року 1 252 570 млн.грн. Це зростання відбулося за рахунок збільшення зобов'язань банку на 258 871 млн. грн.

- відмітимо стрімке падіння об'єму власного капіталу у 2015 році в порівнянні з 2013 (зниження більш ніж на 50%), при тому, що до цього моменту спостерігався стабільний його ріст. При підвищенні статутного капіталу у 2015 році в порівнянні з 2013 роком на 16%, у зв'язку з політикою НБУ, спрямованою на поступове збільшення мінімального розміру статутного

капіталу до рівня 500 млн. грн., таке значне падіння може говорити про значні збитки банків України;

-банківська система України зазнала великих збитків, хоча доходи банків стабільно зростають, темп росту витрат вдвічі більший, що призвело до збитків банківської системи на початку 2016 року на 66,6 млрд. грн. Особливо збитковими були останні 2 роки;

- динаміка майже всіх відносних показників, що характеризують процеси формування фінансових результатів банків є негативною і свідчить про збиткову діяльність банківської системи та на необхідність підвищення ефективності управління кредитним портфелем банків;

-динаміка показників, що характеризують участь банківської системи в розвитку економіки є негативною.

З нашої точки зору, для функціонування сучасних вітчизняних банків найбільшу загрозу завдають проблеми з капіталом банків та проблеми з кредитним портфелем.

Розглянуто інституційну структуру банківської системи України, що дозволили виокремити наступні особливості:

-лише протягом 2014-2015 рр. НБУ визнав неплатоспроможними 63 банки (33 у 2014р. та 30 у 2015р.), при цьому станом на 3 квартал 2016 року в Україні нараховується лише 100 банків.

-збільшення частки іноземного капіталу в статутному капіталі банків (46% за даними 3 кварталу 2016 року);

-НБУ взяло курс на очищення банківської системи від проблемних банків, не зважаючи на їх розмір. Така значна санація банківської системи виявилась необхідною, адже низькі показники діяльності багатьох банків вели до стагнації усієї системи країни.

Розраховано показники капітальної стійкості по банківській системі, які відображають погіршення ситуації з ресурсною базою на сучасному етапі в порівнянні з попередніми періодами. Спостерігається значна залежність банків від їх засновників, показники також свідчать про надмірну долю статутного

капіталу у власному капіталі, при цьому, згідно з підрахунками, сформованих банками коштів не достатньо для покриття ризиків.

Здійснено аналіз власного капіталу банків, що свідчить про нарощення обсягу власного капіталу насамперед за рахунок статутного капіталу та субординованого боргу.

Забезпечення достатньої фінансової стійкості банківських установ досягається завдяки використанню ефективних методів оцінювання банківських ризиків, і передусім кредитного ризику. Зазвичай основним чинником погіршення стану як банківської системи загалом, так і окремого банку, є зниження якості кредитного портфеля (котрий становить більшу частину активів банківських установ) за рахунок прийняття надмірного кредитного ризику.

Аналіз нормативів кредитного ризику Національного банку України виявив, що вітчизняна банківська система фактично виконувала їх протягом 2011—2015 рр. Це говорить про неадекватну оцінку поданими нормативами реального кредитного ризику. Отже, в ситуації, коли дійсні нормативи не є надійною оцінкою фактичного кредитного ризику, запропоновано оцінювання якості кредитного портфеля та кредитного ризику, що ґрунтується на показнику маржинального чистого процентного доходу. За цим підходом простежується поступове погіршення якості кредитного портфелю, тобто збільшення кредитного ризику в банківському секторі. На нашу думку, запропоновані показники точніше відображають якість прийнятого банками кредитного ризику та ступінь його покриття, так як їхня динаміка збігається з динамікою чистого прибутку, тобто їхні значення й динаміка відповідають логіці змін кредитного ризику в умовах докризової, кризової та посткризової ситуацій у банківській системі України.

Розроблено трирівневу оптимальну стратегію нейтралізації кризових явищ в банках, в яку входять 15 заходів. При цьому до найбільш дієвих в сучасних умовах заходах ми відносимо: перевірка на міцність і розробка плану надзвичайних заходів; перегляд позиції банку, адаптація бізнес-моделі;

впровадження заходів щодо швидкого зниження витрат і підвищення організаційної ефективності; підготовку системи управління корпоративними ризиками та ритейл-ризиками; використання можливостей ціноутворення.

Особливої уваги при формуванні системи антикризового управління фінансовою стійкістю банків заслуговує використання такого інструменту як стрес-тестування. У роботі представлено науково-методичний підхід до проведення стрес-тестування банківської системи, з використанням двох сценаріїв поведінки трьох цільових параметрів (чистого прибутку/збитку, власного капіталу, чистих активів): песимістичного та оптимістичного. Такий підхід має збільшити ефективність стрес-тестування, зробити його результати більш прийнятними сучасним умовам.

За результатами стрес-тестування при оптимістичному сценарію чистий прибуток збільшиться в 12,5 разів, власний капітал зросте на 40,44 %, чисті активи – на 40,39 %. За умови розгортання песимістичного сценарію чистий прибуток зменшиться в 13,72 разів, власний капітал – на 93, 57%, а чисті активи – на 67,33%.

Запропоновано формування механізму антикризового управління на базі коефіцієнтного аналізу, що відображає фінансово-економічну стабільність банківської системи. Розрахований інтегральний коефіцієнт має значення близькі до межі небезпеки, що свідчить про кризовий стан банків і необхідність розробки ефективної антикризової програми Національним банком України за підтримки уряду. Порівняння фактичних значень інтегрального показника антикризової стійкості з граничними рівнями забезпечує визначення реального рівня антикризової стійкості банківської системи та визначення типу стратегії розвитку та методів подолання кризових явищ в системі.

В роботі наведено перелік покрокових дій механізму державного управління банківською кризою в залежності від фази розвитку кризових подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джулай В. О. Чинники виникнення системних банківських криз у контексті фінансової глобалізації / В. О. Джулай // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – № 25. – С. 158–165.
2. Домрачев В. М. Банківські кризи: причини виникнення і передумови подолання / В. М. Домрачев, С. В. Кульпінський // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2005. – № 5. – С. 10 – 15.
3. Мочерний С. В. Економічна теорія [Електронний ресурс] / С. В. Мочерний. – Циклічні коливання та кризи в економіці. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/ekonomika/tsiklichni_kolivannya_krizi_ekonomitsi.
4. Dziobek Claudia and Ceyla Pazarbasioglu. Lessons from Systemic Bank Restructuring: A Survey of 24 Countries /International Monetary Found // WP 97 / 16. – 1997. – 29 p.
5. Kaminsky Graciela L. and Carmen M. Reinhart. The Twin Crises: The Causes of Banking and Balance-of-Payments Problems / International Finance Discussion Paper # 544. – Board of Governors of the Federal Reserve System. – 1996. – 30 p.
6. Rupa Dutttagupta, Paul Cashin. The Anatomy of banking Crises / International Monetary Found // WP/08/93 – 2008. – 37 p.
7. Ковзанадзе И.К. Роль денежно-кредитной политики в преодолении последствий банковских кризисов // Деньги и кредит. – 2003. – № 2. – С. 45-47.
8. Зарицька І. Передумови та особливості прояву сучасної банківської кризи / І. Зарицька // Вісник НБУ. – 2009. – № 6. – С. 20–29.
9. Сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123133.

10. Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
11. Ковалёв А. Актуальные вопросы банковского кризис-менеджмента / А. Ковалёв // Финансовый Директор. – 2007. – № 11. – С. 15–22.
12. Fisher I. The Debt-Deflation Theory of Great Depression / I. Fisher// *Econometrics*. – 1933. – Vol. 1 (October). – P. 337–357.
13. Diamond D. W. Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity / D. W. Diamond, P.H. Dybvig // *Journal of Political Economy*. – 1983. – Vol. 91. – P. 401–419.
14. Luc Laeven, Fabian Valencia. Systemic Banking Crises: A new Database / International Monetary Found // WP/ 08 / 224, 2008, 78 p.
15. Eichengreen, B., Rose, A., Wyplosz, Ch. Contagious Currency Crises. NBER Working Paper No. 5681. 1996. – July – P. 45–53.
16. Carson Carol S., Ingves Stefan. International Monetary Fund Financial Soundness Indicators [Electronic resource] / Carol S.Carson, Stefan Ingves // International Monetary Fund Financial Soundness Indicators – Access : <http://imf.org/external/np/sta/fsi/eng/2003/051403.pdf>.
17. Коваленко В.В., Чопікова Е.В. Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками / Вікторія Коваленко, Єлизавета Чопікова [Електронний ресурс]: Економіка та суспільство. – 2016. – № 5. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>
18. Кизим Н. А. Оценка и прогнозирование не- платежеспособности предприятий: монография / Н. А. Кизим, И. С. Благун, Ю. С.Копчак. - Х. : ИНЖЭК, 2004. - 144 с.
19. Прохорова В. В. Прогнозування банкрут- ства як складова антикризового фінансового управління / В. В. Прохорова, О. С. Крупчатні- ков // Економічний простір. - 2009. - № 23/2. - С. 103-110

20. Ребрик Ю. С. Особливості сучасних підходів до діагностики кризових явищ у банку / Ю. С. Ребрик // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 12. - С. 117-122.

21. Сербиновський Б. Ю. Діагностика стану підприємства: теорія і практика / Б. Ю. Сербиновський, А. Е. Воронкова. - Харків: ІНЖЕК, 2008. - 520 с.

22. Ребрик Ю. С. Діагностика кризи ліквідності банків на основі оцінювання компонентного складу їх ліквідності / Ю. С. Ребрик // Фінансовий простір. – 2015. - № 17. - С. 102-109.

23. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика/ Долан Э. Дж., Кэмпбелл К.Д., Кэмпбелл Р. Дж. / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ.ред. В. Лукашевича. – М.: Туран, 1996 – 448 с.

24. Дж.К.Ван Хорн Основы управления финансами / Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 800 с.

25. Синки Дж. мл. Управление финансами в коммерческих банках / [пер. с англ. 4–го перераб.изд.; под ред. Р.Я. Левиты, Б.С. Пинскера. М.: 1994, Catallaху. - 820 с.

26. Роуз Питер С. Банковский менеджмент / Роуз Питер С. [пер. с англ.]– М. Дело, 1995. – 768 с.

27. Клюско Л.А. Фінансова стійкість комерційного банку, методи її оцінки та зміцнення : автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Л.А. Клюско. – Науково–дослідний фінансовий ін–т при Міністерстві фінансів України. – Київ : 2002. – 21[1] с.

28. Вітлінський В. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку / В. Вітлінський, О. Пернарівський // Банківська справа. – 2000. – №6. – С. 48-51.

29. Шелудько Н. М. До визначення фінансової стійкості комерційного банку / Н. М. Шелудько // Вісник Національного банку України. – 2000. – №3. – С. 40–45.

30. Кочетков В.М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : монографія / В.М. Кочетков. – К. : Вид-во Європ. Університету, 2003. – 300 с.

31. Дзюблюк, О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи [Електронний ресурс] : [монографія] / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – 2009. – 316 с. – Режим доступу : < <http://www.twirpx.com/file/364503>.

32. Масленченков, Ю. С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке / Ю. С. Масленченков. – М. : Перспектива, 1997. – Кн. 3. – 158 с.

33. Святко, С. А. Аналіз і оцінка фінансової стійкості банку як необхідна умова ефективного банківського менеджменту / С. А. Святко, Р. І. Міллер // Фінанси України. – 2001. – № 8. – С. 48–54. Отримано 14.12.2011.

34. Крейнина, М. Н. Финансовая устойчивость предприятия: оценка и принятие решений / М. Н. Крейнина // Финансовый менеджмент. – № 2. – 2001. – С. 32–36.

35. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish> – офіційний сайт Національного банку України.

36. Антикризисное управление : учебник / Государственный университет управления ; под ред. Э. М. Короткова. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 620 с.

37. Вовк В. Я. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи в умовах кризи / В. Я. Вовк, Ю. В. Дмитрик // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2. – С. 41–44.

38. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.

39. Лаврушин О. И. Банковское дело. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 576 с.

40. Тавасиев А. М. Банковское дело: управление и технологии. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 863 с.

41. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [Електронний ресурс] : затверджені правлінням Національного банку України від 15.03.2004 №104. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.14952.0>.

42. Коваленко В.В. Методичні підходи до настання банківської та валютної криз / В.В. Коваленко // Культура народів Причорномор'я. – 2010.–№ 177. – С. 85-89.

43. Правління Національного Банку України. Постанова про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України (Методичні рекомендації, п.1.1) 06.08.2009. Режим доступу на: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0460500-09>

44. Дубков С. Стресс-тестирование - инструмент оценки банковских рисков / Дубков С. // Банкаускі веснік, Май 2008.- с.17-23. Режим доступу на: <http://www.nbrb.by/bv/arch/Stat /2008/414.pdf>

45. Владичин У. Достатність регулятивного капіталу у вітчизняному та іноземному банківництві України // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – №19. – С. 523–529.

46. Пацера, М. М. Світова фінансова криза та її наслідки для банківської системи України [Текст] / М. М. Пацера // Вісник НБУ. – 2009. – № 1. – С. 28–33.

47. Інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 26.10.2001 №841/6032 // Режим доступу на: <http://zakon.rada.gov.ua/>

48. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // Режим доступу на: <http://zakon.rada.gov.ua/>

49. Стельмах В. С. Енциклопедія банківської справи України. – К. : Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.

50. Перелік банків України, які знаходяться на ліквідації [Електронний ресурс]. -Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75473&cat_id=40259.

51. Ніколенко С. С. Діагностика в антикризовому управлінні / С. С. Ніколенко, В. П. Губачов, Т. П. Гудзь // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. - Вип. 201. - Дніпропетровськ: ДНУ. - 2005. - Т.4. - С. 882- 889.

52. Морозова Т. Ю. Особенности инспекционной деятельности: диагностика слабого банка [Электронный ресурс] / Т. Ю. Морозова. - Режим доступа : [www. reglament.net/bank/mng/2010_4.htm](http://www.reglament.net/bank/mng/2010_4.htm).

53. Кизим Н. А. Оценка и прогнозирование неплатежеспособности предприятий: монография / Н. А. Кизим, И. С. Благун, Ю. С.Копчак. - Х. : ИНЖЭК, 2004. - 144 с

54. Kaminsky G. Leading Indicators of Currency Crises / G. Kaminsky, S. Lizondo, C. Reinhart // IMF Staff Papers. - 1998. - Vol. 45 (March). - P. 1-48

55. Антикризисное управление: от банкротства – к финансовому оздоровлению / под. ред. Г. П. Иванова. – М. : Закон и право, ЮНИТИ, 1995. – 320 с.

56. . Родин Д. Я. Влияние кризисных явлений на устойчивость региональных банковских систем в условиях финансовой глобализации / Д. Я. Родин// Научный журнал КубГАУ. – 2007.– № 34(10). – С. 133–145.

57. Уткин Э. А. Антикризисное управление / Э. А. Уткин. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем»; изд. «Экмос», 1997. – 400 с.

58. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.

59. Карпунь І. Н. Державні антикризові заходи фінансової стабілізації підприємств / І. Н. Карпунь // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2. – С. 202–208.

60. Джулай В.О. Інструменти антикризового управління в банківському секторі економіки / В.О. Джулай // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2008. – №3. – С. 86–89.

61. Жарій Я.А. Особливості управління діяльністю комерційного банку в умовах фінансової кризи / Я. А. Жарій // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2009. – №35. – С. 53–63.

62. Сілантьєв М.С. Світова криза ліквідності та її наслідки для банківської системи України / М.С. Сілантьєв // Вісник університету банківської справи НБУ. – 2008. – №3. – С. 82–85.

63. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посібник / О. Я. Базілінська. – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 328 с.

64. Економічна енциклопедія ; у 3 т. / [за ред. Л. М. Вороновича]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002 – Т. 3. – 952 с.

65. Крюков А. Ф. Анализ методик прогнозирования кризисной ситуации коммерческих организаций с использованием финансовых индикаторов / А. Ф. Крюков, И. Г. Егорычев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001, № 2. – С. 91–98.

67. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в эконометрическом моделировании / Плюта В. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 176 с.

68. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало за ред. І. О. Школьник. – Суми : Університетська книга, 2009. – 301 с.

69. Пшик Б. І. Ситуаційне моделювання діяльності банку : навч. посібник / Б. І. Пшик. – Л. : ЛБІ НБУ, 2003. – 191 с.

70. Вітлінський В. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку / В. Вітлінський, О. Пернарівський // Банківська справа. – 2000. – № 6. – С. 48–51.

71. Склеповий Є. В. Складові стійкості комерційного банку / Є. В. Склеповий // Банківська справа. – 2002. – № 5. – С. 138–142.